

Познахівський Е.Е., к. е. н., доцент,
Сеньківська О.Е., пошукувач

АНАЛІЗ В УПРАВЛІННІ ЗАПАСАМИ

Управління запасами можна вважати задовільним, якщо підприємство при необхідності має необхідну кількість сировини, купованих деталей та напівфабрикатів, незавершеного виробництва, готової продукції та допоміжних матеріалів. Такий стан управління неможливий без здійснення аналізу цих компонентів виробництва.

Неможливим станом аналізу запасів повинно бути вивчення правильності їх планування. При такому вивченні необхідно:

- встановити наявність планування запасів;*
- розрахувати оптимальні планові розміри запасів;*
- порівняти оптимальні планові розміри запасів із відповідними величинами, передбаченими застосуваннями на підприємстві плановими документами;*

– виявити відхилення фактичних сум від оптимальних, встановити причини їх виникнення і розробити заходи з усунення та недопущення у майбутньому таких відхилень.

З перерахованих видів аналітичної роботи найбільші труднощі викликає розрахунок оптимальної величини запасів. Найбільш поширеними способами визначення такої величини є методи врахування планового випуску та реалізації продукції та обліку минулого досвіду. Суть певного методу проста, хоча дуже трудосімка, бо передбачає визначення необхідної кількості окремих видів запасів на основі прогнозованого обсягу випуску та реалізації продукції і норм витрачання сировини, напівфабрикатів, незавершеного виробництва, готової продукції та допоміжних матеріалів.

Другий з названих вище методів ґрунтується на даних обліку минулого досвіду. Тобто, якщо якийсь вид запасів витрачався на протязі певного часу в певному обсязі, то цілком ймовірно, що в плановому періоді він витратиться на такому ж рівні. Коли ж обсяг виробництва очікується більшим, або меншим минулого періоду, то дані минулого обліку слід скоректувати на коефіцієнти планових змін у випуску та реалізації продукції. Кожен з описаних методів має недоліки, головними з яких є значна трудосімність, недостатня точність та повнота врахування поточних змін у ході виробничого процесу, ріст вартості управління запасами. З метою послаблення цих недоліків доцільно спочатку поділити всі запаси на дві групи – вартісно більш та менш активні. До перших слід віднести ті резерви, які займають найбільшу питому вагу у загальній вартості запасів, які є дефіцитними та отримання яких пов'язане зі значними додатковими труднощами (ліцензування, сертифікація, отримання спеціальних дозволів і т.п.) по цій групі запасів вважаємо доцільними застосування методу врахування планового випуску та реалізації продукції. Як показують наші дослідження, вартісно активні запаси десяти підприємств м. Тернополя (86%) представляють відносно невелике (14,9%) число їх видів. Тому використання трудосімого, але набагато точнішого методу врахування планових змін у випуску та реалізації продукції для розрахунку їх планових величин можна вважати обґрунтованим.

По менш вартісно активних запасах доцільно застосовувати метод обліку минулого досвіду. Недостатня точність цього методу, неповного врахування змін в асортименті і конструкції продукції компенсуються зниженням вартості управління запасами через зниження затрат на планування і особливо контроль запасів. 85% номенклатурного складу яких представляє лише 14% всієї вартості запасів обстежених нами десяти найбільших підприємств міста Тернополя.

Поліпшення планування і відповідно управління запасами сприятиме використанню результатів аналізу їх наявності та ефективності використання. Для цього необхідно, перш за все, систематичне та повне проведення такого аналізу. Потім, для визначення оптимального розміру вартісно активних запасів, обсягу випуску і реалізації слід планувати з врахуванням резервів поліпшення цих показників, а норми витрачання ресурсів потрібно коректувати на основі аналізу їх обґрунтованості. В частині оптимізації вартісно малоактивних запасів, їх розміри необхідно зменшувати на величину резервів економії цього виду ресурсів, виявлену в результаті проведення аналізу використання сировини та матеріалів.